

Zaaknummer : 00611363
Ons Kenmerk : ODH141768
Datum : 10-05-2022

Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
(070) 21 899 02
vergunningen@odh.nl
www.odh.nl

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 18 maart 2021 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van verduurzamingswerkzaamheden van woningen aan de Witte de Withstraat, Doormanplein, Evertsenstraat, Van Speykstraat, De Ruijterstraat, Houtmanstraat en Van Heemskerkplein te Lisse. De ontheffing is aangevraagd namens Woonstichting Stek. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw, het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger, alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- Artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 augustus 2022 tot en met 1 augustus 2027.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Woonstichting Stek;
- II. de voorschriften 1 tot en met 15 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag en de aanvullende documenten van 15 februari 2022 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf 1 augustus 2022 tot en met 1 augustus 2027.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlage(n)

1. Overzicht huisnummers plangebied per woonblok

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
 - a de start van de werkzaamheden schriftelijk te melden;
 - b het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
 - c eventuele wijzigingen gedurende de uitvoering uiterlijk één week van tevoren schriftelijk te melden;
 - d de beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mail: meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'.
- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het 'Activiteitenplan diverse soorten' van 4 maart 2021 en de aanvullende informatie van 15 februari 2022. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en op de locatie aanwezig te zijn. In het ecologisch werkprotocol dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b aanduiding van de locatie van het plangebied;
 - c de uit te voeren werkzaamheden;
 - d de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
 - g het bijhouden van een logboek van de ecologische begeleiding.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol en logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen langs de elektronische weg, leesbaar worden getoond.
- 4 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.
- 5 De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3 van het rapport 'Activiteitenplan diverse soorten' van 4 maart 2021 en de aanvullende stukken van 15 februari 2022.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

- Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie.
- Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de flora en fauna, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten.
- Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- Hij/zij is als ecooloog of adviseur/specialist ecologie werkzaam voor een (semi)overheidsinstantie zoals het Ministerie van Economische Zaken, het Ministerie van Defensie, Rijkswaterstaat, het Rijksvastgoedbedrijf, provincies, waterschappen, hoogheemraadschappen, gemeenten, omgevingsdiensten en drinkwaterbedrijven.
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied.
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van desbetreffende beschermde soorten.

- 6 Indien een of meerdere in voorschrift 5 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 7 Tijdig, uiterlijk één maand, voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
- 8 De details over de plaatsing, de types en het onderhoud van de voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Deze meldingen dienen te worden gedaan:
 - a voor tijdelijke voorzieningen: uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing;
 - b voor permanente voorzieningen: uiterlijk één week voor het plaatsen van de permanente voorzieningen.

Specifieke voorschriften

Huismus en gierzwaluw

- 9 Zowel de tijdelijke als permanente voorzieningen moeten functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de voorzieningen minimaal één keer per jaar gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit en dat – indien nodig – de functionaliteit van de voorziening op zo kort mogelijke termijn weer hersteld wordt. Bovendien moeten de tijdelijke voorzieningen zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden. Het controleren op functionaliteit dient uitgevoerd te worden buiten de broedperiode van de huismus en de gierzwaluw, welke loopt van 1 maart tot en met 31 augustus. In de maand september kan sprake zijn van late broedsels van de huismus, zulks ter beoordeling aan de ecologisch deskundige.
- 10 De werkzaamheden aan woonblokken met nestplaatsen van de huismus en de gierzwaluw worden uitgevoerd buiten de kwetsbare broedperiode van beide soorten, die loopt van 1 maart tot en met 31 augustus, met mogelijk late broedsels van de huismus in de maand september. Het ongeschikt maken van de huismusnesten dient plaats te vinden buiten de broedperiode en buiten periodes met vorst, zulks ter beoordeling aan de ecologisch deskundige. Indien een nestplaats in gebruik is als broed- of slaapplek, dient te worden gewacht totdat de nestplaats uit eigen beweging is verlaten. Voorafgaand aan het ongeschikt maken dient hiertoe door de deskundige een inspectie uitgevoerd te worden. Het ongeschikt maken wordt uitgevoerd middels het gebruik van weringsborstels of vogelschroot. De deskundige dient verslag te doen van het ongeschikt maken in het ecologisch logboek. Het gebruik van netten of gaas is in geen geval toegestaan.
- 11 De tijdelijke nestkasten van de huismus en de gierzwaluw mogen pas verwijderd worden wanneer een gewenningsperiode van drie maanden met betrekking tot de huismus en een gewenningsperiode van een volledig broedseizoen met betrekking tot de gierzwaluw in acht is genomen nadat de permanente voorzieningen gerealiseerd en functioneel zijn. De verwijdering dient begeleid te worden door de ecologisch deskundige (vs. 4). Indien blijkt dat een tijdelijke voorziening in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare broedperiode van de soorten en koude perioden met betrekking tot de huismus (vs. 10) en nadat door de deskundige is vastgesteld dat de voorziening uit eigen beweging is verlaten.

Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger

- 12 Het ongeschikt maken van de huidige zomer- en paarverblijfplaatsen dient te worden uitgevoerd in de actieve periode van vleermuizen die loopt van 15 april tot en met 15 oktober, en onder begeleiding van de ecologisch deskundige (vs. 4). Om vleermuizen redelijkerwijs de mogelijkheid te geven om de verblijfplaats te verlaten voordat met de werkzaamheden wordt gestart, dienen voorzieningen zoals exclusion flaps gedurende minimaal vijf aaneengesloten dagen te worden ingezet. De weersomstandigheden dienen op deze dagen gunstig te zijn (minimaal 12 graden en een windkracht van minder dan 5 Bft) en deze dienen door de deskundige te worden opgenomen in het logboek. Het gebruik van (steiger)netten, glaswol of purschuim is niet toegestaan. Na het ongeschikt maken, en voorafgaand aan de werkzaamheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten, alvorens het plangebied wordt vrijgegeven.
- 13 Uiterlijk één maand voor de realisatie van de vier permanente maatwerkvoorzieningen voor de laatvlieger, dient een plan van aanpak ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd. Hierbij dienen de exacte afmetingen, locaties, hoogtes en oriëntaties vermeld te worden.
- 14 Zowel de tijdelijke als de permanente voorzieningen moeten functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de voorzieningen minimaal één keer per jaar gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit en dat – indien nodig – de functionaliteit van de voorziening op zo kort mogelijke termijn weer hersteld wordt. Bovendien moeten de tijdelijke voorzieningen zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden.
- 15 Het verwijderen van de tijdelijke vleermuiskasten dient te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige (vs. 4). Verwijdering mag pas plaatsvinden na inachtneming van een gewenningsperiode van drie maanden, waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen voor zomerverblijfplaatsen, en minimaal zes maanden voorafgaand aan de start van het paarseizoen waarin zowel de tijdelijke als de permanente voorzieningen aanwezig en beschikbaar zijn geweest, en nadat door de deskundige is vastgesteld dat de voorziening is verlaten.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Als de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 18 maart 2021 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van verduurzamingswerkzaamheden van woningen aan de Witte de Withstraat, Doormanplein, Evertsenstraat, Van Speykstraat, De Ruijterstraat, Houtmanstraat en Van Heemskerkplein te Lisse. De ontheffing is aangevraagd namens Woonstichting Stek. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw, het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger, alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- Artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 augustus 2022 tot en met 1 augustus 2027.

Bij de aanvraag behoren de volgende stukken:

- Activiteitenplan diverse soorten – Witte de Withstraat e.o. te Lisse, Habitus B.V., documentcode: STEK2020-2-OH-C1, 4 maart 2021;
- Nader onderzoek Wet Natuurbescherming – complex 311, Lisse, IDDS, kenmerk: 2008N963/JBO/rap1, 12 november 2020;
- Effecten na-isolatie op beschermende soorten in Lisse en Warmond, Taharo, rapportnummer: 2017.0508, Oktober 2017;
- Vijfmaal 'Rapportage Asbestinventarisatie Type A', complex 311-A tot en met 311-E, BK Asbest B.V., projectnummer 310043, 29 juni en 30 mei 2011;
- Tweemaal situatietekeningen 'Complex_Lisse-3111' en 'Complex_Lisse-3112', 1 december 2020;
- Rapport 'Overzicht CL311 A t/m E, Woonstichting Stek.

Op 15 februari 2022 hebben wij de volgende aanvullende informatie ontvangen:

- Notitie aanvullende gegevens aanvraag Wet natuurbescherming, Habitus B.V., documentcode: STEK2020-2-BV-V1, 15 februari 2022;
- Aanvullende notitie – nieuw compensatieplan Complex 311 te Lisse, Habitus B.V., documentcode: STEK2020-2-AN2-V1, 15 februari 2022;
- Rapport aanbrenge tijdelijke compensatie vleermuizen, huismus en gierzwaluw Lisse, Voorhout, Sassenheim en Warmond, Habitus B.V., rapport: STEK2021-1-EB-V1;
- Nader onderzoek beschermde soorten Complex 311 te Lisse, Habitus B.V., documentcode: STEK2021-6-NO1-V1, 8 november 2021;
- Rapportage tijdelijke compensatie Witte de Withstraat e.o. te Lisse, Habitus B.V., rapport: STEK2021-10-EB1-V1, 15 februari 2022;

- Inventarisatie gierzwaluwen en vleermuizen in Warmond en Lisse, Taharo, rapportnummer: 2017.0508, oktober 2017.

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 23 november 2021 verzocht om aanvullende gegevens. Op 22 december 2021 is de termijn voor het aanleveren van de aanvullende gegevens verlengd tot 16 februari 2022. Op 15 februari 2022 zijn aanvullende gegevens ontvangen.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 7 april 2021 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De huismus en de gierzwaluw zijn van nature in Nederland in het wild levende vogels en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus en de gierzwaluw te beschadigen, te vernielen of weg te nemen.

De gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zijn van nature in Nederland in het wild levend dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zijn tevens opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, en artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb aan de orde is, en;
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding respectievelijk er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Woonstichting Stek is voornemens om woningen aan de Witte de Withstraat, Doormanplein, Evertsenstraat, Van Speykstraat, De Ruijterstraat, Houtmanstraat en Van Heemskerkplein te Lisse te renoveren en verduurzamen.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende werkzaamheden:

- twee opties voor gevelisolatie:
 - o het aanvullend isoleren van de spouwmuur, vernieuwen van voegwerk en reinigen van gevels, óf;
 - o de gevel in een geheel nieuw isolatiepakket plaatsen;
- twee opties voor kozijnen:
 - o in de bestaande kozijnen nieuw HR++ glas plaatsen, óf;
 - o geheel nieuwe kozijnen met triple-glas plaatsen;
- het aanbrengen van isolatie onder het dak, van binnenuit, bij woningen waar dit nog niet is aangebracht in het verleden;
- twee opties voor verwarmingsinstallaties:
 - o het aanbrengen van een HR107 cv-ketel, óf;
 - o het aanbrengen van een lucht-warmtepomp;
- twee opties voor ventilatie:
 - o het aanbrengen van een vraag gestuurde afzuiging, óf;
 - o het aanbrengen van balansventilatie met WTW (warmteterugwinning);
- het isoleren van alle vloeren;
- het aanbrengen van twaalf zonnepanelen, of het uitbreiden van het reeds aanwezige aantal zonnepanelen;
- het vervangen van de keuken en het sanitair waar nodig.

Huurders hebben een vrije keuze in de werkzaamheden welke worden uitgevoerd aan hun huurwoning. Dit houdt in dat de huurder zelf een keuze mag maken of zij wel of geen zonnepanelen, spouwmuur- en vloerisolatie of dubbelglas willen. Omdat de werkzaamheden per woningen kunnen verschillen, is niet bekend hoe lang de werkzaamheden duren per woonblok. Gedurende de werkzaamheden wordt er gebruik gemaakt van steigers zonder doeken, waarbij er tegelijkertijd maximaal twee woonblokken in de steigers staan. Er vinden geen werkzaamheden plaats aan het groen in de tuinen van de woningen of openbare ruimte. De werkzaamheden worden in twee fasen uitgevoerd. De werkzaamheden van de eerste fase, bestaande uit alle woonblokken ten zuid(west)en van de Evertsenstraat, worden uitgevoerd in het najaar en de winterperiode van 2022/2023 (hierna: deelgebied 1). De werkzaamheden in de tweede fase, bestaande uit alle woonblokken ten noord(oost)en van de Evertsenstraat, worden uitgevoerd in het najaar en de winterperiode van 2023/2024 (hierna: deelgebied 2). Omdat er altijd een mogelijkheid bestaat dat de werkzaamheden uitlopen of vertraging oplopen, is een langere ontheffingperiode aangevraagd tot 1 augustus 2027.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wnb heeft in zowel 2020 als 2021 nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de huismus, de gierzwaluw en vleermuizen binnen het plangebied.

Huisumus en gierzwaluw

In 2020 is het onderzoek naar gierzwaluw en huismus niet volledig uitgevoerd conform het Kennisdocument Gierzwaluw en het Kennisdocument Huisumus (BIJ12, 2017). De onderzoeksinspanning is hierbij onvoldoende geweest, waarmee niet met zekerheid kon worden uitgesloten dat verblijfplaatsen waren gemist. Om die reden is in 2021 nogmaals volledig jaarrond onderzoek uitgevoerd met een aanzienlijk verhoogde en voldoende onderzoeksinspanning. Hierbij is het huismusonderzoek uitgevoerd conform het soortinventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (2017). Het gierzwaluwonderzoek is grotendeels uitgevoerd conform het

Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017). Het Kennisdocument schrijft voor dat veldbezoeken worden uitgevoerd vanaf twee uur voor zonsondergang tot zonsondergang. Tevens wordt gesteld dat de meeste kans op het zien invliegen van gierzwaluwen waargenomen wordt tussen 21:00 uur en 22:30 uur. Om die reden zijn de veldbezoeken wat later begonnen dan twee uur voor zonsondergang, maar hebben deze plaatsgevonden vanaf 20:30 uur tot tenminste 22:30 uur of een half uur na zonsondergang. Hiermee is voldoende onderbouwd dat met deze afwijking de onderzoeksinspanning ten aanzien van de gierzwaluw en de huismus voldoende is geweest

Huismus

De huismus is in het plangebied aangetroffen. In 2020 zijn in totaal 33 nestlocaties aangetroffen, in 2021 zijn in totaal 58 nestlocaties aangetroffen. Huismussen broeden elk jaar ongeveer op dezelfde plek als het voorgaande jaar, waarbij soms enkele dakpannen of een woonblok wordt opgeschoven, in verband met parasieten of concurrerende broedparen. Om die reden wordt uitgegaan van het meest recent uitgevoerde onderzoek in 2021 en het maximale aantal waargenomen nesten van 58. De nesten bevinden zich voornamelijk onder de onderste rijen dakpannen van de voor- en achtergevels van de woningen. Ook zijn er een aantal nesten aanwezig onder de dakgoot, in de daklijst en bij de regenpijp. De nesten bevinden zich in de volgende woonblokken:

- Witte de Withstraat 3 tot en met 17 (vijf nesten);
- Witte de Withstraat 19 tot en met 25 (drie nesten);
- Witte de Withstraat 27 tot en met 37 (vijf nesten);
- Witte de Withstraat 39 tot en met 49 (drie nesten);
- Witte de Withstraat 51 tot en met 57 (drie nesten);
- Witte de Withstraat 2 tot en met 14 (één nest);
- Doormanplein 2 tot en met 12 (drie nesten);
- Doormanplein 14 tot en met 28 (vier nesten);
- Doormanplein 30 tot en met 40 (vier nesten);
- Evertsenstraat 1 tot en met 7 (twee nesten);
- De Ruijterstraat 16 tot en met 26 (drie nesten);
- De Ruijterstraat 21 tot en met 35 (twee nesten);
- Houtmanstraat 2 tot en met 12 (vier nesten);
- Houtmanstraat 1 tot en met 15 (één nest);
- Van Heemskerckplein 1 tot en met 13 (veertien nesten).

Met de geplande werkzaamheden gaan deze nestplaatsen verloren en wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb overtreden.

Direct buiten het plangebied zijn eveneens twee nesten van de huismus vastgesteld. Deze bevinden zich in het woonblok De Ruijterstraat 11 tot en met 19 en in de berging van Van Speykstraat 85. Deze nesten worden niet aangetast en vallen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Gierzwaluw

De gierzwaluw is in het plangebied aangetroffen. In 2020 zijn dertig nestlocaties aangetroffen en in 2021 zijn 36 nestlocaties aangetroffen. Een deel van de waargenomen nesten is in beide onderzoeksjaren aangetroffen. In totaal wordt in het plangebied uitgegaan van 46 nestlocaties van de gierzwaluw. Deze nesten bevinden zich onder de dakgoot, in en onder de daklijst, achter de regenpijp en in gierzwaluwkasten. De nesten bevinden zich in de volgende woonblokken:

- Witte de Withstraat 1 tot en met 17 (één nest);
- Witte de Withstraat 51 tot en met 57 (één nest);
- Doormanplein 2 tot en met 12 (vier nesten);
- Doormanplein 14 tot en met 28 (tien nesten);
- Doormanplein 30 tot en met 40 (zeven nesten);
- Evertsenstraat 12 tot en met 22 (één nest);

- Houtmanstraat 1 tot en met 15 (elf nesten);
- Houtmanstraat 17 tot en met 27 (drie nesten);
- Houtmanstraat 2 tot en met 12 (drie nesten);
- Van Heemskerplein 1 tot en met 13 (drie nesten);
- Twee nesten bevinden zich in nestkasten welke aan het Doormanplein 32 hangen.

Met de geplande werkzaamheden gaan deze nestplaatsen verloren en wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb overtreden.

Direct buiten het plangebied zijn eveneens twee nesten van de gierzwaluw vastgesteld. Eén bevindt zich in de woning aan de Trompstraat 18 en één bevindt zich in de woning aan de Barentszstraat 34. Deze nesten worden niet aangetast en vallen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Vleermuizen

In 2020 is het onderzoek naar vleermuizen niet volledig uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol (2017). De onderzoeksinspanning is hierbij onvoldoende geweest, waarmee niet met zekerheid kon worden uitgesloten dat verblijfplaatsen waren gemist. Om die reden is in 2021 nogmaals volledig jaarrond onderzoek uitgevoerd conform het meest recente Vleermuisprotocol (2021) met een aanzienlijk verhoogde en voldoende onderzoeksinspanning ten aanzien van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger. Hiermee is aannemelijk gemaakt dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

Voor een groot deel zijn in 2021 dezelfde verblijfplaatsen en functies opnieuw vastgesteld ten opzichte van het onderzoek in 2020, echter voor een deel ook niet. Voor onderhavige ontheffing worden de onderzoeksresultaten van beide onderzoeksjaren samengenomen. Er is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. In het onderzoek uitgevoerd in 2020 zijn in totaal zeven zomerverblijfplaatsen en twee paarverblijfplaatsen aangetroffen. In het onderzoek uitgevoerd in 2021 zijn in totaal 22 zomerverblijfplaatsen en twaalf paarverblijfplaatsen in de woningen in het plangebied aangetroffen. Een deel van de waarnemingen zijn gedaan in beide onderzoeksjaren. Hierdoor wordt uitgegaan van in totaal 28 zomerverblijfplaatsen en dertien paarverblijfplaatsen in het plangebied. De zomerverblijfplaatsen bevinden zich onder kantpannen op kopgevels, onder dakgoten, onder daklijsten en in openingen in daklijsten. Elke zomerverblijfplaats bestaat uit één tot drie individuen. De zomerverblijfplaatsen bevinden zich in de volgende woonblokken:

- Witte de Withstraat 16 en 18 (één verblijfplaats met één individu);
- Witte de Withstraat 27 tot en met 37 (drie verblijfplaatsen met in totaal vijf individuen);
- Doormanplein 2 tot en met 12 (één verblijfplaats met één individu);
- Doormanplein 14 tot en met 28 (één verblijfplaats met één individu);
- Doormanplein 30 tot en met 40 (twee verblijfplaatsen met in totaal drie individuen);
- Van Speykstraat 33 tot en met 37 (één verblijfplaats met twee individuen);
- Van Speykstraat 53 tot en met 65 (twee verblijfplaatsen met in totaal twee individuen);
- Evertsenstraat 1 tot en met 7 (één verblijfplaats met één individu);
- Evertsenstraat 9 tot en met 17 (één verblijfplaats met drie individuen);
- Evertsenstraat 12 tot en met 22 (twee verblijfplaatsen met in totaal drie individuen);
- De Ruijterstraat 16 tot en met 26 (drie verblijfplaatsen met in totaal 5 individuen);
- De Ruijterstraat 21 tot en met 35 (één verblijfplaats met één individu);
- De Ruijterstraat 37 tot en met 47 (twee verblijfplaatsen met in totaal vijf individuen);
- Houtmanstraat 2 tot en met 12 (twee verblijfplaatsen met twee individuen);

- Houtmanstraat 1 tot en met 15 (twee zomerverblijfplaatsen met in totaal twee individuen);
- Houtmanstraat 17 tot en met 27 (één verblijfplaats met twee individuen).

Bij enkele zomerverblijfplaatsen kon de exacte locatie niet vastgesteld worden, omdat het uitvliegen van vleermuizen erg snel kan gaan. Van de paarverblijfplaatsen kon de exacte locatie niet vastgesteld worden, omdat de gewone dwergvleermuizen enkel in vliegende balts zijn waargenomen en niet invliegend of uitvliegend. Deze paarterritoria beslaan soms meerdere woonblokken en bevinden zich verspreid over het plangebied. Van zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Buiten het plangebied zijn tevens nog drie zomerverblijfplaatsen met elk één individu, en drie paarverblijfplaatsen met elk één individu aanwezig. Eén zomerverblijfplaats heeft tevens de functie als paarverblijfplaats en bevindt zich bij de kopgevel, achter de houten daklijst en kantpannen van De Ruijterstraat 40. De tweede zomerverblijfplaats bevindt zich eveneens bij de houten daklijst en kantpannen van de kopgevel van De Ruijterstraat 28. De derde zomerverblijfplaats van één individu bevindt zich in een elektragebouw nabij Doormanplein 40. De twee overige paarterritoria bevinden zich bij bomen aan het Doormanplein en bij woningen aan de Van Speykstraat 11 tot en met 31. Hier vinden geen werkzaamheden plaats. Daarnaast bevinden de verblijfplaatsen zich buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is enkel tijdens het uitgevoerde onderzoek in 2021 in het plangebied aangetroffen. Er zijn drie paarverblijfplaatsen in de woningen in het plangebied aangetroffen. Eén paarverblijfplaats is aangetroffen in de zuidelijke gevel van Doormanplein 30, één in de noordoostgevel van Doormanplein 28 en één in de noordgevel van de Van Speykstraat 43. Van paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Er bevinden zich twee paarterritoria buiten het plangebied. Eén daarvan bevindt zich bij bomen aan het Doormanplein en één bij woningen aan de Van Speykstraat 11 tot en met 31. Hier vinden geen werkzaamheden plaats. Daarnaast bevinden de verblijfplaatsen zich buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Laatvlieger

De laatvlieger is enkel tijdens het uitgevoerde onderzoek in 2021 in het plangebied aangetroffen. Er is één zomerverblijfplaats aangetroffen van één individu in het woonblok Evertsenstraat 2 tot en met 10. De exacte locatie van de verblijfplaats is niet bekend, maar verwacht wordt dat deze zich bevindt nabij huisnummer 6 of 8, waar de laatvlieger voor het eerst werd waargenomen. Omdat over de winterslaapstrategie van de laatvlieger weinig bekend is, kan tevens niet worden uitgesloten dat de zomerverblijfplaats in gebruik is als winterverblijfplaats door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaat deze verblijfplaats verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gierzwaluw tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan diverse soorten' van 4 maart 2021 en de aanvullende informatie die is verkregen op 15 februari 2022. Deze maatregelen zien onder andere op het ongeschikt maken van de bebouwing in de minst kwetsbare periode van de soorten en het treffen van compenserende en

mitigerende maatregelen. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecooloog met kennis van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

Staat van instandhouding

Huisumus

Als gevolg van de werkzaamheden gaan 58 nesten van de huismus verloren. In deelgebied 1 (zie onder 'Aanvraag') zijn 28 nestlocaties aanwezig en in deelgebied 2 zijn dertig nestlocaties aanwezig. Op 19 maart 2021 zijn 28 tijdelijke huismuskasten van het type HMT2 van Unitura gerealiseerd in de directe omgeving van beide deelgebieden. Elke kast heeft twee nestplaatsen, waarmee het aantal nestplaatsen op 56 komt. Op 10 en 11 februari 2022 zijn nog eens vier huismustillen van het type HMT3 van Unitura met ieder vier nestplaatsen geplaatst rondom de watergang langs het Van Heemskerkplein en Doormanplein. Hiermee komt het totaal aantal tijdelijke nestplaatsen op 72. Van deze kasten liggen de vier huismustillen en zestien tweevoudige huismuskasten, oftewel 48 nestplaatsen, binnen een straal van circa 200 meter van de woningen in deelgebied 1. In deelgebied 2 liggen de vier huismustillen en 26 tweevoudige kasten, oftewel 68 nestplaatsen, binnen een straal van circa 200 meter. De tweevoudige huismuskasten zijn op geschikte locaties aan woningen bevestigd. De huismustillen staan langs de watergang te midden van het plangebied. Huismustillen betreffen een nog niet bewezen effectieve maatregel, die om die reden enkel voor 50% meetellen. Omdat de werkzaamheden in twee fasen worden uitgevoerd, kunnen de huismussen tevens tijdelijk uitwijken naar de woningen in het deelgebied waar op dat moment geen werkzaamheden plaatsvinden.

In de permanente situatie kunnen de huismussen weer terug naar hun oorspronkelijke nestplaatsen. De daken worden niet fysiek aangetast, omdat de isolatie onder de daken van binnenuit wordt geplaatst. Bij een groot deel van de woningen is reeds dakisolatie aan de binnenzijde aangebracht en zullen aanwezige nestplaatsen niet veranderen ten opzichte van de huidige situatie. De isolatie aan de binnenzijde reikt niet tot de onderste rijen dakpannen, waar de meeste nesten van de huismus zich zullen bevinden en de klimatologische omstandigheden van deze nesten zullen derhalve niet (significant) wijzigen. Dit wordt mede onderschreven met het feit dat circa de helft van de aanwezige huismusnesten zich momenteel onder daken bevinden waar de daken geïsoleerd zijn. Hiermee is voldoende beredeneerd dat het aanbieden van permanente compensatie niet noodzakelijk is. Echter, omdat er sprake is van een groot aantal huismussen in het plangebied, wordt permanente compensatie aangebracht om de lokale populatie huismussen te versterken. Dit gebeurt in de vorm van 54 inbouwstenen van het type HMP2 van Unitura. De inbouwstenen worden ingebouwd op locaties waar relatief weinig tot geen huismussen zijn aangetroffen in het plangebied. Dit betreft de achterzijde van de woningen aan de Evertsenstraat, de achterzijde van de woningen van (een deel van) de Witte de Withstraat en de voorzijde van de woningen aan de Van Speykstraat.

Zowel de tijdelijke als permanente voorzieningen voldoen aan de eisen zoals gesteld in het Kennisdocument Huisumus (BIJ12, 2017). Door het aanbieden van deze tijdelijke en permanente compensatie, het werken in twee fasen, en buiten de meest kwetsbare perioden, zijn wij van mening dat er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden worden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Gierzwaluw

Als gevolg van de werkzaamheden gaan 46 nesten van de gierzwaluw verloren. In deelgebied 1 zijn 26 nestplaatsen aanwezig en in deelgebied 2 zijn twintig nestplaatsen aanwezig. Op 12 maart 2021 zijn zeventien nestkasten van het type GZT2 van Unitura gerealiseerd in de directe omgeving van het plangebied. Elke kast heeft vijf nestplaatsen. Op 10 en 11 februari 2022 zijn nog eens zeventien van hetzelfde type gierzwaluwkasten gerealiseerd. Hiermee komt het totaal aantal tijdelijke nestplaatsen op 170. Van deze 34 gierzwaluwkasten hangen 27 kasten, oftewel 135 nestplaatsen, binnen een straal van circa 200 meter van de woningen deelgebied 1 en 26 gierzwaluwkasten, oftewel 130 nestplaatsen, binnen een straal van circa 200 meter van de woningen in deelgebied 2. De voorzieningen zijn op geschikte locaties aan woningen bevestigd.

Bij de gierzwaluw geldt, net als bij de huismussen, dat ruim de helft van de aangetroffen nesten op kop- of langsgevels is aangetroffen waar de daken al van binnenuit geïsoleerd zijn. Echter, omdat de spouwmuren (mogelijk) geïsoleerd worden en gevels (mogelijk) geheel worden ingepakt met isolatiepanelen, kan de nestplaats permanent ontoegankelijk raken. Daarom worden in de permanente situatie 230 permanente inbouwstenen van het type GZP2 van Unitura voor de gierzwaluw gerealiseerd. Hierbij worden zoveel mogelijk inbouwstenen gerealiseerd op de locaties waar momenteel ook nesten aanwezig zijn. De meeste inbouwstenen zullen op het noorden en oosten georiënteerd zijn, echter zal een deel van de kasten ook op het zuiden en westen georiënteerd zijn. Hier is voor gekozen omdat een aantal nesten zich eveneens op deze oriëntaties bevinden. De inbouwstenen worden zo hoog mogelijk in de gevel geplaatst zodat deze schaduw zullen hebben van de overstekende dakrand of dakgoot. Ook worden inbouwstenen gerealiseerd op locaties waar nog geen gierzwaluwnesten aanwezig zijn.

Zowel de tijdelijke als permanente voorzieningen voldoen aan de eisen zoals gesteld in het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017). Door het aanbieden van deze tijdelijke en permanente compensatie, het werken in twee fasen, en buiten de kwetsbare periode, zijn wij van mening dat er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden worden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Ongeschikt maken voor vogels

De werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare broedperiode voor de huismus en de gierzwaluw. De huismus gebruikt zijn nestplaats jaarrond en de gierzwaluw gebruikt zijn nest enkel in de broedperiode. De kwetsbare broedperiode loopt voor huismus van 1 maart tot en met 31 augustus, waarbij mogelijk in de maand september nog late broedsels van huismus aanwezig kunnen zijn, zulks ter beoordeling aan de ecologisch deskundige. Perioden met (extreme) koude in de winter behoren ook tot de kwetsbare periode van de huismus. De gierzwaluw broedt vanaf half april tot en met half augustus waarbij tot eind augustus late broedsels aanwezig kunnen zijn. Dit maakt dat de meest geschikte periode om ongeschikt te maken en de werkzaamheden uit te voeren loopt van 1 september (rekening houdend met late broedsels van de huismus) tot en met 28 (of 29) februari. Het ongeschikt maken heeft enkel betrekking op de nestplaatsen van de huismus, omdat de gierzwaluw in deze periode niet in Nederland aanwezig is. Het ongeschikt maken wordt uitgevoerd door het plaatsen van weringsborstels of vogelschroot, welke dienen te worden aangebracht nadat de nestplaatsen met zekerheid zijn verlaten. Dit dient te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige (vs. 4). Het gebruik van netten, purschuim of gaas is niet toegestaan. Daarnaast dient bij het ongeschikt maken eveneens de perioden met winterse omstandigheden (gedefinieerd als drie tot vijf dagen aanhoudende (nacht)vorst) te worden ontzien. Dit hebben wij geborgd in de voorschriften. Hiermee wordt voorkomen dat individuen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit de Kennisdocumenten Huismus en Gierzwaluw (BIJ12, 2017).

In de voorschriften is opgenomen dat de tijdelijke en permanente voorzieningen te allen tijde functioneel dienen te blijven en minimaal één keer per jaar gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit. Daarnaast mogen de tijdelijke nestkasten pas verwijderd worden nadat aan de gewenningsperiode, waarbij zowel de tijdelijke als permanente voorzieningen aanwezig en beschikbaar moeten zijn geweest, is voldaan. Deze periode betreft voor huiskuskasten drie maanden en voor de gierzwaluwkasten een volledig broedseizoen. De tijdelijke kasten mogen alleen verwijderd worden buiten de broedperiode van de soorten, welke loopt van 1 maart tot en met 31 augustus, waarbij in september nog late broedsels van de huismus aanwezig kunnen zijn en buiten koude perioden. Zulks ter beoordeling aan de deskundige.

Zowel de huismus als de gierzwaluw komen verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Lisse. In het plangebied is sprake van een hoog aantal nesten van beide soorten, waardoor ervan uit gegaan kan worden dat dit op zichzelf staande populaties zijn. Door te werken in de minst kwetsbare periode van de soorten, de werkzaamheden in twee fasen uit te voeren, het isoleren van het dak van binnenuit en

het aanbieden van voldoende tijdelijke en permanente compenserende maatregelen is het aannemelijk dat de huismus en de gierzwaluw in de directe omgeving aanwezig blijven.

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

Als gevolg van de werkzaamheden gaan 28 zomerverblijfplaatsen, dertien paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en drie paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis verloren. In deelgebied 1 zijn zestien zomerverblijfplaatsen en drie paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig. In deelgebied 2 zijn twaalf zomerverblijfplaatsen en tien paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en drie paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis aanwezig. Op 5 en 12 februari 2021 zijn 49 tijdelijke vleermuiskasten van het type VMT1a van Unitura gerealiseerd. Op 10 en 11 februari 2022 zijn nog eens vier tijdelijke vleermuiskasten van het type VMT1 van Unitura gerealiseerd. Daarnaast zijn op deze data nog eens tien vleermuispaalkasten van het type VMPT1 van Unitura geplaatst rondom de watergang langs het Van Heemskerplein en het Doormanplein. Deze zijn geplaatst om meer alternatieve verblijfplaatsen aan te bieden, omdat er onvoldoende vleermuiskasten aan gevels van (particuliere) woningen geplaatst konden worden. Vleermuispaalkasten betreffen een nog niet bewezen effectieve maatregel, die om die reden enkel voor 50% meetellen. Van de tijdelijke voorzieningen bevinden zich veertig vleermuiskasten en de tien vleermuispaalkasten binnen circa 200 meter van de woningen van deelgebied 1. In deelgebied 2 bevinden zich 49 vleermuiskasten aan gevels en de tien vleermuispaalkasten zich binnen circa 200 meter van de woningen. Omdat de werkzaamheden in twee fasen worden uitgevoerd, kunnen de vleermuizen tevens tijdelijk uitwijken naar de woningen in het deelgebied waar op dat moment geen werkzaamheden plaatsvinden.

In de permanente situatie worden in totaal 182 permanente voorzieningen, in de vorm van inbouwstenen, gerealiseerd. Hiervan betreffen 99 stuks de inbouwsteen van het type VMPM1 van Unitura, 62 inbouwstenen van het type VMPM1 welke geschakeld worden met de inbouwsteen van het type VMPM1u van Unitura en 21 inbouwstenen van het type VMPMK1 van Unitura. Dit laatste type inbouwsteen betreft een voorziening voor kraamverblijfplaatsen. Hiervoor is gekozen om tevens ruimte te bieden aan eventuele kraamverblijfplaatsen in het plangebied. De inbouwstenen worden verspreid door het gehele plangebied aangebracht en worden voornamelijk gerealiseerd in de kopgevels. Hierbij wordt steeds een combinatie van de grotere en kleinere inbouwstenen gemaakt.

Zowel de tijdelijke als permanente voorzieningen voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12, 2017). Door het aanbieden van deze tijdelijke en permanente compensatie, het werken in twee fasen, en buiten de kwetsbare periode, zijn wij van mening dat er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden worden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Laatvlieger

Als gevolg van de werkzaamheden gaat één zomerverblijfplaats van de laatvlieger verloren. De verblijfplaats bevindt zich in deelgebied 1. Op 10 en 11 februari 2022 zijn vier tijdelijke voorzieningen gerealiseerd van het type VMT2 van Unitura. Dit type kast is ontworpen voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. De gerealiseerde kasten zijn echter aangepast om voldoende ruimte te bieden aan de laatvlieger, wat een grotere vleermuissoort betreft. Hiertoe is het tussenschot tussen de twee compartimenten verwijderd, waardoor er een binnenruimte is ontstaan van circa 30 millimeter tot 35 millimeter, in plaats van twee ruimtes van 18 millimeter en 20 millimeter. De tijdelijke vleermuiskasten zijn gerealiseerd aan gevels binnen 200 meter vanaf de huidige zomerverblijfplaats. De gerealiseerde vleermuispaalkasten, zoals hiervoor bij 'gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis' genoemd, zijn in potentie ook geschikt voor de laatvlieger, omdat er een compartiment aanwezig is met een diepte van 25 millimeter.

In de permanente situatie worden vier maatwerk inbouwstenen gerealiseerd welke geschikt gemaakt worden voor de laatvlieger. In deelgebied 1 worden twee van de vier inbouwstenen gerealiseerd in beide kopgevels van het

woonblok waar de huidige zomerverblijfplaats zich bevindt en één inbouwsteen wordt in de kopgevel, direct tegenover het woonblok met de huidige zomerverblijfplaats, gerealiseerd. In deelgebied 2 wordt, op circa veertig meter vanaf de huidige zomerverblijfplaats, één inbouwsteen gerealiseerd in een kopgevel. De inbouwsteen zal tenminste een afmeting hebben van 70 centimeter bij 70 centimeter, een invliegopening hebben van 25 millimeter en een compartiment met een diepte van 30 millimeter. Omdat de dichtstbijzijnde kopgevels van de huidige zomerverblijfplaats geen spouwmuur hebben, is het enkel mogelijk om een inbouwsteen met één compartiment aan te bieden. Omdat de permanente voorziening maatwerk betreft, hebben wij in de voorschriften opgenomen dat uiterlijk één maand voor het plaatsen van de permanente voorzieningen voor de laatvlieger, een plan van aanpak aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid ter goedkeuring dient te worden voorgelegd. Hierin dient te zijn opgenomen welke afmetingen en specificaties de maatwerk inbouwstenen zullen hebben. Hierbij dienen tevens de exacte locaties, hoogtes en oriëntaties vermeld te worden.

Door het aanbieden van maatwerk voorzieningen voor zowel de tijdelijke als permanente compensatie zijn wij van mening dat er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden worden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Ongeschikt maken voor vleermuizen

Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt de bebouwing ongeschikt gemaakt voor vleermuizen onder begeleiding van een deskundige (vs. 4). Hiermee wordt voorkomen dat er vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Het ongeschikt maken vindt plaats in de actieve periode, die loopt van 15 april tot en met 15 oktober. Het ongeschikt maken wordt uitgevoerd door het plaatsen van exclusion flaps. Om te voorkomen dat een vleermuis een andere verblijfplaats betreft gedurende de werkzaamheden, dienen overige gaten, kieren en spleten tevens ongeschikt gemaakt te worden, middels exclusion flaps. Deze werkwijze dient minimaal vijf aaneengesloten dagen te worden ingezet bij gunstige weersomstandigheden (minimaal 12 graden en een windkracht van minder dan 5 Bft). Het gebruik van netten, purschuim of glaswol is onder geen enkele voorwaarde toegestaan. Na het ongeschikt maken wordt een controle uitgevoerd door de deskundige alvorens het plangebied wordt vrijgegeven. Daarmee wordt voorkomen dat er dieren worden verwond of gedood. De deskundige dient verslag te doen van het ongeschikt maken in het logboek. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit de Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12, 2017). De genoemde maatregelen zijn tevens geschikt voor het ongeschikt maken voor de laatvlieger.

In de voorschriften is opgenomen dat de voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger te allen tijde functioneel dienen te blijven en minimaal één keer per jaar gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit. Daarnaast mogen de tijdelijke vleermuiskasten pas verwijderd worden nadat aan de gewenningsperiode, waarbij zowel de tijdelijke als permanente voorzieningen aanwezig en beschikbaar moeten zijn geweest, is voldaan. Deze periode betreft voor zomerverblijfplaatsen drie maanden, waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen en voor paarverblijfplaatsen zes maanden voorafgaand aan de paarperiode. De tijdelijke kasten mogen alleen verwijderd worden nadat door de deskundige is vastgesteld dat deze zijn verlaten.

Verspreiding vleermuizen

De gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuissoort in Nederland en komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Lisse. De ruige dwergvleermuis is na de gewone dwergvleermuis de meest voorkomende vleermuissoort, en komt eveneens voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Lisse. Op basis van landelijke verspreidingsgegevens komt naar voren dat de laatvlieger tevens een redelijk algemene soort is in Lisse en omgeving, al zij het minder algemeen dan de gewone dwergvleermuis of de ruige dwergvleermuis.

Door het treffen van de voorgenomen mitigerende en compenserende maatregelen, het werken in twee fasen, is het aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger in de directe omgeving aanwezig blijven.

Concluderend

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de verduurzamingswerkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de instandhouding van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang van 'de volksgezondheid en de openbare veiligheid'.

De woningen in het plangebied zijn naoorlogse woningen met een bouwjaar tussen 1958 en 1963. De woningen bestaan uit twee bouwlagen en zijn opgetrokken uit gemetselde muren en een zadeldak met dakpannen. In alle woonblokken in het plangebied is asbest aangetroffen. Het asbest betreft hechtgebonden asbestcement en bevindt zich in de trapkast op de begane grond en in een leiding op zolder. Het gaat hierbij om asbest van risicoklasse 2, de hoogste klasse, en het is reeds licht beschadigd. Het asbest dient verwijderd te worden. Indien het asbest niet verwijderd wordt en het verder beschadigt, kunnen asbestvezels vrijkomen. Dit vormt een gevaar voor de volksgezondheid omdat asbestvezels zich door de lucht kunnen verspreiden en, bij het inademen ervan kan leiden tot (ernstige) gezondheidsproblemen. Hiermee is voldoende aangetoond dat de werkzaamheden worden uitgevoerd in het belang van de volksgezondheid.

De huidige staat van de woningen is niet geschikt om in de toekomst in woningbehoefte te blijven voorzien omdat deze niet voldoet aan de huidige eisen ten aanzien van isolatiewaarden en andere duurzaamheidsaspecten. In het Energieakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 4,5 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. Het gaat om naoorlogse woningen uit de jaren 1950-1980. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Daarnaast heeft Nederland ingestemd met het Klimaatakkoord van Parijs dat als centraal doel heeft het reduceren van CO₂-uitstoot. De slecht geïsoleerde woningen in het plangebied zorgen voor een groot aandeel in de CO₂-uitstoot, doordat meer gestookt moet worden om een warm binnenklimaat te behouden. Het huidige energielabel van de locatie ligt gemiddeld op label C en D. Na renovatie zullen de woningen een verbeterd energielabel hebben. Hiermee dragen de voorgenomen werkzaamheden tevens bij aan de doelstellingen uit het Energieakkoord en Klimaatakkoord. Het terugdringen van de CO₂-uitstoot is essentieel voor het beperken van klimaatverandering en dient daarmee een groot maatschappelijk belang, onder meer op het vlak van veiligheid, natuurbescherming, welzijn en welvaart. Het verminderen van fossiele emissies leidt bovendien tot een verbeterde luchtkwaliteit en heeft daarmee een positief effect op de volksgezondheid.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het belang 'de volksgezondheid en de openbare veiligheid' voldoende is onderbouwd om de negatieve effecten op de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis, de

ruige dwergvleermuis en de laatvlieger welke als gevolg van verduurzamingswerkzaamheden zullen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden aangezien het gaat om renovatie en verduurzaming van bestaande woningen. Middels het uitvoeren van de werkzaamheden wordt het energielabel verbeterd en asbest gesaneerd. Wanneer het dak wordt geïsoleerd, gebeurt dit van binnenuit. Dit is reeds een gunstiger alternatief dan isoleren van buitenaf, waarbij nesten van huismus, gierzwaluw en vleermuizen sowieso vernietigd zullen worden. Dit betekent ook dat daken waar reeds door bewoners zelf is geïsoleerd van binnenuit, de aanwezige nesten onaangetast en beschikbaar zullen blijven na de werkzaamheden. De werkzaamheden worden daarnaast in twee fases uitgevoerd, waardoor het aantal beschikbare nesten en tijdelijke voorzieningen hoger blijft. Wat betreft de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de soorten te verminderen, hetgeen wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol. Zo wordt er rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige soorten en worden tijdelijke en permanente compenserende maatregelen gerealiseerd voor hetgeen verloren gaat.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Door de gekozen wijze en periode van uitvoering, wordt schade aan de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zoveel mogelijk voorkomen.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren. Die mogelijkheid geldt bijvoorbeeld voor de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Hiervoor is de gemeente Lisse bevoegd gezag.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.

Bijlage 1 Overzicht huisnummers plangebied per woonblok

Witte de Withstraat	Even: 2-14, 16-18 Oneven: 3-17, 19-25, 27-37, 39-49, 51-57
Doormanplein	Even: 2-12, 14-28, 30-40 Oneven: 1-15, 17-21
Evertsenstraat	Even: 2-10, 12-22 Oneven: 1-7, 9-17
Van Speykstraat	Oneven: 33-37, 39-43, 45-51, 53-65
De Ruijterstraat	Even: 16-26 Oneven: 21-35, 37-47
Houtmanstraat	Even: 2-12 Oneven: 1-15, 17-27
Van Heemskerkplein	Oneven: 1-13

